

Needs assessment of the administration based on the philosophy of sufficiency economy of schools Mueang 3 group under udon thani primary Educational service area office 1

Chakraphong Wannakhan

Pho Sri Municipality School 1, Udon Thani Municipality
Corresponding author. E-mail: ChakraphongWannakhan@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current state and desired state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3, and 2) assess the needs for management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 1. The sample consisted of 93 school administrators, teachers, and educational personnel in City School Group 3. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.85. Statistical analysis included percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNIModified).

Research findings revealed:

1. The current state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 was overall at a moderate level.
2. The desired state of management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3 was overall at the highest level.
3. The needs for management based on the Sufficiency Economy Philosophy in educational institutions in City School Group 3, when considered by aspect, ranked from highest to lowest: learner development activities, school management, curriculum and instructional activities, outcome achievement, and personnel development, respectively.

Keywords: Needs assessment, management, sufficiency economy philosophy

การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

จักรพงษ์ วรรณขันธ์

โรงเรียนเทศบาล 1 โพนศรี เทศบาลนครอุดรธานี

Corresponding author. E-mail: ChakraphongWannakhan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 2) ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 จำนวน 93 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.85 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 โดยภาพรวมพบว่ายู่ในระดับ ปานกลาง
2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 โดยภาพรวมพบว่ายู่ในระดับมากที่สุด
3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, การบริหาร, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

© 2025 JCERD: Journal of Creative Education Research and Development

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปีตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติปัญญา

และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน, 2560)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการจึงต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติ เพื่อให้มี “คุณธรรม” และ “ความรู้” นำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552- 2561) ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้มีการนำหลักการนี้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อน เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครูผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการในการทำงาน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้มีความต่อเนื่องนำสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลัก จึงมีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยอยู่เชิงมุมมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้ ได้ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งมี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน ภายใต้คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในวงการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละบุคคล และปลูกฝังปรับเปลี่ยน การพัฒนาทางความคิดในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนปรับแนวทางการพัฒนาด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวชุมชนสถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา ได้ประกาศนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2558-2560 โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับภาคีความร่วมมือด้านการศึกษาให้มีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และมุ่งสู่ความยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ร่วมแรงร่วมใจกันดำรงศักยภาพในการเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” และพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาอย่างน้อย 1 ศูนย์ ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและกลมกลืน เป้าหมายสำคัญ คือการปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะผู้เรียนให้มีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งจะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงมาตรฐานของสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (กฤษติกา พิชรชานนท์ และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2558)

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาไทยนับเป็นส่วน สำคัญในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างยั่งยืนเนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพัฒนาคนไทยให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และสร้างจิตสำนึกที่มั่นคงเข้มแข็งในหลักการดำเนินชีวิตกระทรวงศึกษาธิการ (ถวัลย์ มาตรฐาน, 2550) ได้เริ่มดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา และเยาวชนโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานอื่นที่เป็นภาคีร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษานำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อันประกอบด้วยพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความรู้ มีคุณธรรม ซึ่งจะนำสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการใน 3 ระดับ คือระดับชาติ ระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและระดับปฏิบัติการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหนองวัวซอ อำเภอเพ็ญ และอำเภอสร้างคอม มีโรงเรียนในสังกัด 219 โรงเรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบันในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีสถานศึกษาหลายขนาด ซึ่งมีความแตกต่างทั้งในด้านกายภาพและสังคม บางพื้นที่มีลักษณะกึ่งชนบท ในขณะที่บางพื้นที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จึงส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดน่านโยบายนี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของความเป็นไทยและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2567)

ปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในด้านอาคารสถานที่ของสถานศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นในด้านอำนวยความสะดวกเป็นสำคัญจึงมีรูปแบบที่ทันสมัย ซึ่งบางครั้งมักขัดแย้งกับหลักแห่งความพอเพียงไปหรือบางครั้งอาจไม่ได้ใช้งานให้คุ้มค่าเสียด้วยซ้ำปัญหาการจัดสรรและการใช้งบประมาณยังไม่หน่วยงานใดใช้เกณฑ์แห่งความพอเพียงมาพิจารณา อาจพิจารณาตามความจำเป็น หรือเกณฑ์อื่น ๆ แต่ละสถานศึกษาหรือหน่วยงานมักใช้งบประมาณอย่างเต็มที่ ภาพที่ปรากฏ หน่วยงานใดที่ใช้งบแบบประหยัดหรือเหลือจ่ายจะถูก ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ ด้านงบประมาณและความพอเพียงจึงสวนทางกันปัญหาความสัมพันธ์ ชุมชนนั้นสำคัญมาก ยิ่งในปัจจุบันการศึกษามุ่งให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการมาก แต่ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งในหมู่ประชาชน อาจมองว่าการบริหารงานที่มุ่งความพอเพียงไม่มีการพัฒนาหรือล้าหลังก็เป็นได้ ถ้าชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ยากที่จะประสบความสำเร็จด้านการสอนผู้สอนเน้นเรื่อง ความอดทนและสามัคคีเป็นหลักไม่มีเรื่องการดำเนินชีวิตที่พอเพียงมาเกี่ยวข้องเลย แต่ก็มีเรื่องของการบำเพ็ญประโยชน์มาร่วมบ้างแต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ได้ตระหนักถึงเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ไม่อาจทนต่อกระแสยั่วทางวัตถุได้ ฉะนั้นการตระหนักและเข้าใจ จึงเป็นเพียงหลักการปฏิบัติตนเกินพอดีมีรถยนต์ หูหระ ราคาแพง แต่นั่งเพียงคนเดียว แม้มีเงินไม่มากก็สามารถซื้อผ่อนได้ ทำให้ต้องติดหนี้มากมายและเป็นปัญหามากในขณะนี้ การดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ที่จะต้องดำเนินการขับเคลื่อน โดยเฉพาะระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ภารกิจหลักของสถานศึกษา คือการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ในการดำเนินงานต้องมีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับการบริหารสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการเรียนการสอน ตลอดจนระดับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย โดยสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 12 แห่ง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีนโยบายในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา แต่จากรายงานการประเมินภายนอก รอบที่ 4 ของบางสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินแล้วนั้น พบปัญหาในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านมา พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเท่าที่ควร 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนขาดการส่งเสริมการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการใช้จริง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่ขาดการกำกับ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ด้านพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารและครูยังขาดความเข้าใจในการ

น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ การกำหนดแนวทางในการประเมินผลการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีการประชุม สัมมนาและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการจัดการบูรณาการด้านการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นภารกิจของผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนที่ต้องทำความเข้าใจอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ฉะนั้นผู้บริหาร และครูต้องมีความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 121 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 93 คน จำแนกเป็น ดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 2) ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 84 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำแนกตามเพศและตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบการตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากร 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และความต้องการจำเป็นในแต่ละระดับมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 5 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 3.1 ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด และขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
- 3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละชุดและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

- 1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

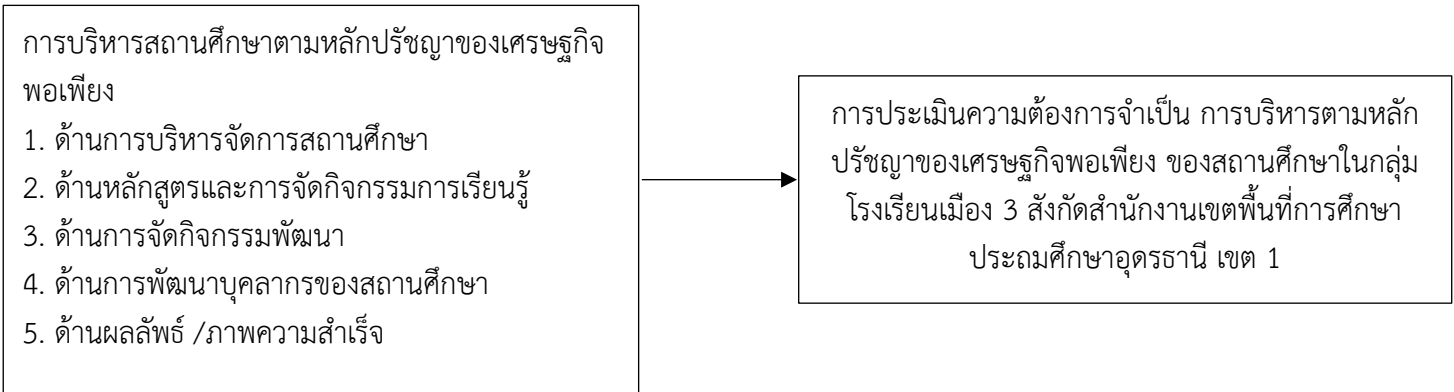
- 1) แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ จำแนกเป็นเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์ ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นขั้นตอนการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรของ สุวิมล ว่องวานิช (2548) โดยปรับจากสูตร PNI เดิมโดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดตามแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำแนกการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 5 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา 4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5. ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ สามารถแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และ สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของข้อมูล (PNI Modified) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นไว้ว่ารายการที่มีค่าน้อย 0.30 หรือ 30 เปอร์เซ็นต์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และดัชนีความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	PNI Modified	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล			
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	2.99	0.37	ปานกลาง	4.55	0.41	มากที่สุด	1.56	0.52	2
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน	3.01	0.34	ปานกลาง	4.53	0.45	มากที่สุด	1.52	0.50	3
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.87	0.44	ปานกลาง	4.51	0.43	มากที่สุด	1.64	0.57	1
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.07	0.52	ปานกลาง	4.52	0.54	มากที่สุด	1.45	0.47	5
5. ด้านผลลัพธ์ ภาพความสำเร็จ	2.99	0.40	ปานกลาง	4.47	0.54	มาก	1.48	0.49	4
เฉลี่ย	2.99	0.30	ปานกลาง	4.53	0.46	มากที่สุด	1.54	0.52	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.07) รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.01) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.87)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.47)

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.52$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการระบุความต้องการจำเป็นมากที่สุด พบว่าองค์ประกอบ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อนเป็นอันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.57$) อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.52$) อันดับ 3 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน ($PNI_{modified} = 0.50$) อันดับ 4 ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ ($PNI_{modified} = 0.49$) อันดับ 5 ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.47$) ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
3. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน
4. ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ
5. ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1) สภาพปัจจุบัน ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนานุเคราะห์เป็นลำดับแรก เพราะบุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย พิรัชญา พันธุศิริ และ จิรวัฒน์ วรณโรจน์ (2564) เรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 พบว่า ด้านการพัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษามีความความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการจัดการประชุม อบรมสัมมนา หรือการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจเนื่องมาจาก การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

สถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งในด้านการจัดการทรัพยากร การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและบริบทท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจสะท้อนถึงความต้องการที่เพิ่มขึ้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน รวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุปสรา สิทธิพงษ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้มีการประสานงานกันเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษากำหนดให้มีการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียง ทำให้สถานศึกษามีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษา

3) การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในเชิงองค์รวมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราวลี เดชจุฑา (2567) เรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด พัฒนาและสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยของ มัลลิกา สีดาเดช (2563) เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวว่า สถานศึกษาแต่ละแห่ง ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยได้จัดกิจกรรมบูรณาการที่มีความหลากหลายของเนื้อหาตามสภาวะ ภูมิสังคมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวิถีชีวิตที่หลากหลาย มีทักษะการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีอุปนิสัยและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท าให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1. สภาพปัจจุบัน ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม ($PNI_{modified} = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยการระบุความต้องการจำเป็นมากที่สุด พบว่าองค์ประกอบ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.57$) อันดับ 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.52$) อันดับ 3 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการสอน ($PNI_{modified} = 0.50$) อันดับ 4 ด้านผลลัพธ์ /ภาพความสำเร็จ ($PNI_{modified} = 0.49$) อันดับ 5 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.47$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอนทางศาสนา พร้อมทั้งมีการติดตามผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ในภาพรวม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ด้านผลลัพธ์ ภาพความสำเร็จ ดังนั้นควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรเข้าใจแนวคิดและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนำเสนอ Best Practice ร่วมกัน และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน การจัดการขยะ และการออม ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบลงมือทำและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมือง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาควรพัฒนาหรือยกระดับ การจัดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนวางแผนชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง โดยมีกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ชมรมจิตอาสา และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และหลักคำสอนทางศาสนา กิจกรรมเหล่านี้เน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งมีการติดตามผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว จะได้ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขเป็นอันดับแรก ดังนี้

1.4 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ จัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการจัดโครงการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและโรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การฝึกทักษะอาชีพพื้นฐาน และการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงจัดกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้เรื่องความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้นักเรียนและชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างยั่งยืน

1.5 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการสอน ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ นำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายการศึกษา รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ บุคลากรวัฒนธรรม ศาสนา ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการบูรณาการวัฒนธรรมและศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทของ ชุมชนและความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น โครงการเรียนรู้ผ่านประเพณีท้องถิ่นและศาสนา หรือกิจกรรมเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังคุณค่าในตัวผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1.7 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ สถานศึกษามีการ เผยแพร่ผลการพัฒนาบุคลากรสู่สาธารณะ โดย สถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมการเผยแพร่ผลการพัฒนาอย่างโปร่งใสและ เข้าถึงง่าย เช่น การจัดทำรายงานผลในรูปแบบที่น่าสนใจผ่านสื่อออนไลน์หรือการประชุมชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ สาธารณะและเปิดโอกาสรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงที่ยั่งยืน

1.8 ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน คือ ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมใน การดำเนินชีวิต โดย สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน โดยบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอน สร้างกิจกรรมเสริมที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น การทำงานจิตอาสา รวมถึงการสร้าง แบบอย่างที่ดีจากครูและผู้ปกครอง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อศึกษาระดับการ บริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาต้นแบบ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นการศึกษาวิธีการ บริหารที่มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและเป็นการต่อยอดงานวิจัยเรื่องนี้ได้เป็นลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)*. เอกสารประกอบการประเมินสถานศึกษาพอเพียง. สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษณา พิชรชานนท์ และ บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2557). *ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 116/2557: งานมหกรรมรวมพลังยกระดับ คุณภาพการศึกษา*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.moe.go.th>
- ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. (2550). *แบบฝึกหัดแบบฝึกทักษะ, พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : ชาร์อักษร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่10 ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิรญา พันธ์ศิริ และจิรวัฒน์ วรณโรจน์. (2564). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสาร บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 8(3), 287-298.*
- มัลลิกา สีดาเดช. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. ใน* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัชรพล เดชชูต. (2567). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพังงา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 14(2), 234-248.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. 2557. ราชกิจจานุเบกษา. คำนวณที่ 8 กันยายน 2566 จาก <http://www.senate.go.th>*
- อภิชัย พันธเสน. (2560). *เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพ และพระกรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9 (พิมพ์ครั้งที่ 2).* มหาวิทยาลัยรังสิต.

- อุปสรา สิทธิพงษ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.